

67830

รายงานการวิจัย

การศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไข
ปัญหาหนี้สินในภาคใต้ของประเทศไทย

A STUDY OF FARMER DEBT PROBLEM REPAYMENT RATE
AND SOLUTION PROBLEM IN SOUTHERN THAILAND

วันดี นวนสร้อย

Wandee Nuansoi

336.343

ว 115
2555

เงินกู้ - - 7 รพ

วิทยาลัยรัตภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2555

การศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สินใน ภาคใต้ของประเทศไทย

วันดี นวนสร้อย¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไข ปัญหาหนี้สินในภาคใต้ของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ พฤติกรรมการผลิตและการบริโภคของเกษตรกรในภาคใต้ ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สิน ของเกษตรกรในภาคใต้ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้ และ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้สินของเกษตรกรกับโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของ ภาครัฐในภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 1,110 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.37 ปี มีสถานภาพการ สมรสและอยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน เกษตรกร ในภาคใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำสวนยางพารา มีเนื้อที่ถือครองรวมเฉลี่ย 19.76 ไร่ มี ทรัพย์สินในครัวเรือนมูลค่ารวมเฉลี่ย 1,063,262.42 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่มีการออมเงิน โดยมีเงิน ออมเฉลี่ย 139,648.19 บาท มีรายได้จากการทำการเกษตร เฉลี่ย 330,289.73 บาทต่อปี และมีรายได้จาก นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 64,033.85 บาทต่อปี มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 155,020.07 บาทต่อครัวเรือน ส่วน ใหญ่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ครบถ้วน เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรเฉลี่ย 49,220.50 บาทต่อปี มีค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 259,106.60 บาทต่อปี

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบทำให้ปริมาณหนี้สินของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ได้แก่ ระดับ การศึกษา จำนวนเนื้อที่ถือครอง ทรัพย์สินในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายใน การศึกษาของบุตร และการเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบทำให้ปริมาณ หนี้สินของเกษตรกรลดลงคือการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีผลกระทบทำให้อัตราการ ชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร เพิ่มขึ้น ได้แก่ ระดับการศึกษาและรายได้นอกภาคการเกษตร ส่วนปัจจัย ที่มีผลกระทบทำให้อัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรลดลง คือ ค่าใช้จ่ายในการเกษตร ค่าใช้จ่ายใน การศึกษาของบุตร

คำสำคัญ: หนี้สิน อัตราการชำระคืนเงินกู้

¹ วิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

A STUDY OF FARMER DEBT PROBLEM REPAYMENT RATE AND SOLUTION PROBLEM IN SOUTHERN THAILAND

Wandee Nuansoi¹

Abstract

This research to study the problem of farmers' debts. Repayment and solutions. Debt problems in southern Thailand. Purposes. To study the social and economic production and consumption habits of farmers in the South. Factors affecting the liability of farmers. Factors affecting the rate of repayment of farmers. The relationship between the amount of debt of farmers with the solution debt problem by government. The sample used in this research is household in southern Thailand were 1,110 households using a questionnaire as a research tool.

The results showed that most farmers were male with an average age of 49.37 years of marriage and living together. Graduated elementary school. The average household has 4.12 members, the majority of farmers in the south, the main occupation is rubber. The average land holding of 19.76 acres with total average household assets 1,063,262.42 baht. Most farmers are saving money. With average savings of 139,648.19 bath. Income from farming 330,289.73 baht. Average income from agriculture average total liabilities 64,033.85 baht. Amount of debt 155,020.07 baht. Most have the ability to pay the debt in full. Farmers with the cost of the average agricultural 49,220.50 baht with an average cost agriculture 259,106.60 baht .

The study of factors that affect the amount of debt increases are the educational level of the farmers, number of holding, household assets, the expenditure on consumer, the expenditure on education and participate in the 3-year moratorium. The factors that affect the amount of debt is reduced is farmers participating fund. Factors that affect the repayment rate increased are levels of education and off-farm income. The factors that affect the repayment rate reduced are the expenditure on farm and the expenditure on education.

Keywords: Debt, Repayment rate

¹ Rattaphum College. Rajamangala University of Technology Srivijaya

กิตติกรรมประกาศ

การทำการวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิญา ทองรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐตา โรจนประศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษ พรหมใหม่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปภัชกรณ์ อารีกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาในการออกแบบ สอบถามและการทำวิจัย

ขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณางานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ให้โอกาสในการทำการศึกษาวิจัยในอันที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณหน่วยงาน ที่ให้ความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลการวิจัย และขอขอบคุณเกษตรกรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยรัตภูมิ ที่ให้ความช่วยเหลือระหว่างการจัดทำวิจัย และ การทำรายงานการวิจัยตั้งแต่ต้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ

สุดท้ายผู้จัดทำขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ให้ทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2555 เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

วันดี นวนสร้อย

ผู้วิจัย

ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ. 2555

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	i
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
ตัวแปรที่ศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สมมติฐานการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายหนี้สิน	13
ลักษณะสำคัญของหนี้สิน	14
ประเภทของหนี้สิน	14
ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับการเป็นหนี้	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	27
วิธีดำเนินการวิจัย	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	29

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	30
ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย	30
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สิน	48
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้	50
ความสัมพันธ์ของโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของภาครัฐกับปริมาณหนี้สิน	52
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	54
อภิปรายผลการวิจัย	56
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	58
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	61

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส	31
2. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกและอาชีพ	33
3. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนเนื้อที่ถือครอง	37
4. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน	38
5. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการออมเงิน	39
6. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนหนี้สินรวมของครัวเรือนเกษตร	40
7. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งเงินกู้และวัตถุประสงค์ในการกู้เงิน	41
8. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนหนี้สินถึงกำหนดชำระ การชำระหนี้จริง	42
9. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร	44
10. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามค่าใช้จ่ายการเกษตรและนอกการเกษตร	45
11. ร้อยละของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สิน	47
12. ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณหนี้สินรวมของเกษตรกร	48
13. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร	50
14. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโครงการของภาครัฐกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร	52

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปี 2550 - 2554 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคการเกษตรไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยปี 2550 มีเกษตรกรจำนวน 23.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 37.68 ของประชากรทั้งประเทศ ได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในปี 2554 เป็น 24.1 ล้านคน ขณะที่สัดส่วนยังคงเดิมคือร้อยละ 37.64 โดยเป็นเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงเป็นเกษตรกรภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบแรงงานภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรแล้ว พบว่าเป็นไปในการทำงานเดียวกันกับจำนวนประชากร กล่าวคือจำนวนแรงงานนอกภาคเกษตรมากกว่า โดยปี 2550 แรงงานภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 44.37 ขณะที่แรงงานนอกภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 55.62 และได้ค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนถึงปี 2554 เป็นแรงงานภาคเกษตรร้อยละ 45.23 และแรงงานนอกภาคเกษตรลดลงเล็กน้อยเป็นร้อยละ 54.77 โดยประเทศไทยมีจำนวนเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรร้อยละ 46.54 ซึ่งเป็นที่นา ร้อยละ 46.84 ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ร้อยละ 23.39 พืชไร่ ร้อยละ 20.81 และเนื้อที่ทำการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 7.91 เมื่อเปรียบเทียบรายได้รายจ่ายครัวเรือนเกษตรในช่วงปี 2550 - 2554 พบว่า ทั้งรายได้และรายจ่ายได้ค่อยๆ เพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายได้ของเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากการเกษตร มากกว่า นอกภาคเกษตร โดยในปี 2550 มีรายได้จากภาคเกษตรครัวเรือนละ 131,193 บาท เพิ่มเป็นครัวเรือนละ 140,565 บาทในปี 2554 ขณะที่รายได้ที่มาจากนอกภาคเกษตรน้อยกว่า กล่าวคือ ปี 2550 มีรายได้ 83,512 บาท เพิ่มเป็น 99,666 บาทในปี 2554 ส่วนรายจ่ายของเกษตรกรพบว่ารายจ่ายนอกภาคเกษตร สูงกว่า รายจ่ายทางการเกษตร โดยปี 2550 รายจ่ายทางการเกษตรเป็น 73,861 บาท ขณะที่รายจ่ายนอกภาคเกษตรเป็น 95,368 บาท และเมื่อถึงปี 2554 รายจ่ายทางการเกษตร เป็น 83,117 บาท ขณะที่รายจ่ายนอกภาคเกษตรมีถึง 114,087 บาท และเงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ลดลง ในปี 2550 เป็น 45,476 บาท เมื่อถึงปี 2554 เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้เป็น 43,027 บาท ในขณะที่ขนาดหนี้สินเพิ่มขึ้น จากในปี 2551 ขนาดหนี้สินเป็น 53,885 บาท เมื่อถึงปี 2554 ขนาดหนี้สินเป็น 59,808 บาท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555) จากข้อมูลของเกษตรกรประเทศไทยในปี 2550 - 2554 จะเห็นได้ว่า จำนวนประชากรภาคการเกษตรและแรงงานภาคการเกษตรค่อนข้างจะคงที่ ในขณะที่รายจ่ายทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร และขนาดหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่จำนวนเงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ลดลง ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากปัญหาของเกษตรกรไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาการตกต่ำของราคาข้าวเปลือก ปัญหาเรื่องความยากจน ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาเรื่องราคาพืชผล และเรื่องสวัสดิการต่างๆ โดยหลายฝ่ายได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเหล่านี้และหาแนวทางแก้ไขด้วย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คริวเรือนเกษตรกร ในปีการเพาะปลูก 2555 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยการใช้สูตรการคำนวณประชากรของยามานะ (Yamane 1973 : 725) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 3 ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 97 เปอร์เซนต์

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกรและอัตราการชำระคืนเงินกู้

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพการสมรส
- ระดับการศึกษา
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- อาชีพ
- จำนวนเนื้อที่ถือครอง
- มูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือน
- จำนวนเงินออม
- รายได้จากภาคการเกษตร
- รายได้นอกภาคการเกษตร
- ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร
- ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค
- ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตร
- ค่าใช้จ่ายทางสังคม
- การเข้าร่วม โครงการพักชำระหนี้ 3 ปี
- การเข้าร่วม โครงการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ
- การเข้าร่วม โครงการกองทุนหมู่บ้าน
- การเข้าร่วม โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร
- การเข้าร่วม โครงการรับจำนำข้าว

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ มีคำนิยามสำคัญดังนี้

1. ครั้วเรือนเกษตร หมายถึง ครั้วเรือนที่มีรายได้หลักจากการเป็นผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืช การปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมง ป่าไม้ ล่าสัตว์ หาของป่า และการบริการทางเกษตร ไม่รวม คณงานเกษตร
2. หนี้สินของครั้วเรือนเกษตร หมายถึง จำนวนเงินกู้ยืมทั้งหมดของสมาชิกในครั้วเรือนที่ค้างชำระทั้งสถาบันการเงินและบุคคลอื่นนอกจากครั้วเรือน และหนี้สินที่เกิดจากการเช่าซื้อ การซื้อสินค้าเงินผ่อน การซื้อเชื่อสินค้า การจำนำ การจำนอง และเงินส่งแชร์ตาย เป็นต้น
3. ระดับการศึกษา หมายถึง ชั้นหรือปีที่สอบไล่ได้ (ไม่รวมวิชาชิพระยะสั้นที่ไม่มีการสอนวิชาสามัญ เช่น ตัดผม ตัดเสื้อ ช่อมววิทย เป็นต้น)
 - ต่ำกว่าประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่เคยรับการศึกษาแต่ไม่สำเร็จศึกษาชั้นใดหรือบุคคลที่สำเร็จการศึกษา ต่ำกว่าระดับชั้นสูงสุดของระดับชั้นประถมศึกษา เช่น ต่ำกว่าชั้น ป.4 ตามการศึกษา พ.ศ. 2464 ต่ำกว่าชั้น ป.7 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 หรือต่ำกว่าชั้น ป.6 จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520
 - ประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือชั้นที่สูงกว่า แต่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น บุคคลที่สำเร็จการศึกษาชั้น ม.3 หรือ ชั้น ป.7 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 หรือ ชั้น ป.6 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520
 - มัธยมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (1) มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ม.6 เดิม ม.ศ. 3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 หรือ ม.3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และยังไม่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่า
 - (2) มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เช่น ม.8 เดิม ม.ศ. 5 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 หรือ ม.6 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และยังไม่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่า

- (3) รายได้จากการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือวิชาชีพที่ไม่ใช่การเกษตร หมายถึง รายได้จากการดำเนินงานของครัวเรือน (ที่ไม่ใช่นิติบุคคล) ซึ่งยังไม่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
- (4) รายได้จากแหล่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่จากการทำงาน หมายถึง รายได้อื่นๆที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับ นอกเหนือจากการประกอบการเกษตร ค่าจ้าง/เงินเดือน การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม หรือวิชาชีพ เช่น เงินบำเหน็จ/บำนาญ เงินชดเชย/แทนการออกจากงาน เงินสงเคราะห์ช่วยเหลือ รายได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินปันผล ดอกเบี้ย เงินรางวัลต่างๆ มรดก ค่านายหน้า และเงินจากการขายสินทรัพย์ เป็นต้น(สำนักงานสถิติแห่งชาติ)
6. ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่สมาชิกแต่ละคนได้ใช้จ่าย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน หรือค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าเดินทาง ยานพาหนะ การสื่อสาร และรวมค่าซื้อยานพาหนะและโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่รวม
- (1) ค่าใช้จ่ายเพื่อการสะสมทุน และเงินออม เช่น ค่าผ่อนชำระบ้าน เงินฝากธนาคาร เป็นต้น
 - (2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในการประกอบธุรกิจ
 - (3) มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้มาฟรี แต่สามารถเบิกได้จากทางราชการหรือเอกชน
7. อัตราการชำระคืนเงินกู้ หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรนำไปชำระหนี้เงินกู้ตามวงเงินที่กำหนดและภายในระยะเวลาที่กำหนด
8. จำนวนเนื้อที่ถือครอง หมายถึง เนื้อที่รวมของที่ดินทุกผืนภายในจังหวัดที่ผู้ถือครองถือครองอยู่และใช้ทำการเกษตร ซึ่งที่ดินดังกล่าวผู้ถือครองอาจเป็นเจ้าของเช่า หรือทำฟรีในที่ดินสาธารณะ/ป่าสงวน/ที่ของผู้อื่นก็ได้
9. ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค หมายถึง ยอดรวมของรายจ่ายที่ใช้ในการซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค รายจ่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และรายจ่ายอื่นๆ
10. ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร หมายถึง ยอดรวมของรายจ่ายในการซื้อชุดนักเรียน และรองเท้านักเรียน ค่าเช่ารถหรือค่ารถประจำทางหรือรถโรงเรียน ค่าเล่าเรียน หรือค่าหนังสือหรืออุปกรณ์การเรียน ค่าใช้จ่ายให้ลูกไปโรงเรียน และค่าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรหลานเกษตรกร

7. จำนวนเนื้อที่ถือครอง(Land holding : LND) เกษตรกรที่มีจำนวนเนื้อที่มากกว่าจะมีปริมาณหนี้สินน้อยกว่าเกษตรกรที่มีเนื้อที่น้อยกว่า เนื่องจากมีความสามารถในการผลิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีเนื้อที่น้อยกว่า
8. มูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือน(Asset) ปัจจัยมูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้สิน เนื่องจากเกษตรกรที่มีมูลค่าทรัพย์สินมากกว่าจะใช้จ่ายเงินในการซื้อสินทรัพย์ในครัวเรือนทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น
9. จำนวนเงินออม(Saving : SAV) ปัจจัยจำนวนเงินออมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร คือ เมื่อเกษตรกรมีจำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณหนี้สินลดลง
10. รายได้จากการเกษตร(Income from farm activities : IN_FARM) ปัจจัยรายได้จากการเกษตร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร คือเมื่อเกษตรกรมีรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น ปริมาณหนี้สินก็จะลดลง
11. รายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตร(Income from off-farm activities : OFF_FARM) เกษตรกรที่มีรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรมากกว่าจะมีปริมาณหนี้สินน้อยกว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรน้อย
12. ค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร(Expenditure on farm : EXPF) เมื่อค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรเกิดขึ้นสูงปริมาณหนี้สินของเกษตรกรก็จะเพิ่มขึ้น
13. ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค(Expenditure on consumer : EXPCON) ปัจจัยค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร คือ ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นปริมาณหนี้สินของเกษตรกรก็จะเพิ่มขึ้น
14. ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร(Expenditure on education : EXPEDU) ปัจจัยค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร คือ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลานเพิ่มขึ้นปริมาณหนี้สินของเกษตรกรก็จะเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้ จะกำหนดให้ อัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้ เป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระประกอบด้วย

1. เพศ(Sex) ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิงมีอัตราการชำระคืนเงินกู้ต่ำกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย
2. อายุ(Age) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า จะมีอัตราการชำระคืนเงินกู้มากกว่า
3. สถานภาพการสมรส(Marriage: MAR) ครัวเรือนเกษตรกรที่มีสภาพการสมรสและอยู่ด้วยกันมีอัตราการชำระคืนเงินกู้มากกว่าครัวเรือนที่แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา(Education level : EDU) เกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าจะมีความสามารถในการเพิ่มรายได้จากการเกษตรมากกว่าอัตราการชำระคืนเงินกู้จึงเพิ่มขึ้น
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร (Family size : FAM) ครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมากว่ามีผลทำให้อัตราการชำระคืนเงินกู้ของครัวเรือนเกษตรกรลดลง เนื่องจากสมาชิกจำนวนมากจะเป็นภาระการใช้จ่ายของครัวเรือน
6. อาชีพ (Occupation : OCCU) ครัวเรือนที่มีอาชีพทำสวนยางพารามีอัตราการชำระคืนเงินกู้มากกว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ
7. จำนวนเนื้อที่ถือครอง(Land holding : LND) เกษตรกรที่มีจำนวนเนื้อที่มากกว่าจะมีอัตราการชำระคืนเงินกู้มากกว่าเกษตรกรที่มีเนื้อที่น้อยกว่า เนื่องจากมีความสามารถในการผลิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีเนื้อที่น้อยกว่า
8. มูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือน(Asset) เกษตรกรที่มีมูลค่าทรัพย์สินมากกว่าจะใช้เงินในการซื้อสินทรัพย์ในครัวเรือนทำให้มีอัตราการชำระคืนเงินกู้ลดลง
9. จำนวนเงินออม(Saving : SAV) เกษตรกรมีจำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นทำให้อัตราการชำระคืนเงินกู้เพิ่มขึ้น
10. รายได้จากการเกษตร(Income from farm activities : IN_FARM) เกษตรกรที่มีรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น อัตราการชำระคืนเงินกู้ก็จะเพิ่มขึ้น
11. รายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตร (Income from off-farm activities : OFF_FARM) เกษตรกรที่มีรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรมากกว่าจะมีอัตราการชำระคืนเงินกู้มากกว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรน้อย
12. ค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร (Expenditure on farm : EXPF) ค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรเกิดขึ้นสูงอัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรก็จะลดลง
13. ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค (Expenditure on consumer : EXPCON) ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นอัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรก็จะลดลง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัญหาหนี้สินเกษตรกรในภาคใต้ ของประเทศไทย และการชำระคืนเงินกู้ และการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรโดยภาครัฐ ในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหาโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหนี้สิน

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องหนี้สิน

2.1.2 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับการเป็นหนี้

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องหนี้สิน

1) ความหมายของหนี้สิน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2525 ให้นิยามหนี้สิน คือ เงินที่ผู้หนึ่งติดค้างอยู่ซึ่งจะต้องใช้ให้แก่อีกผู้หนึ่งนอกจากนี้แล้วยังมีนักวิชาการหลายท่านให้คำนิยามหนี้สิน ซึ่งอรรถพร โชติพิทยกุลได้ให้ คำนิยาม หนี้สิน หมายถึง จำนวนเงินที่บุคคลหรือกิจการค้าเป็นหนี้ต่อบุคคลภายนอกเป็นภาระผูกพันตามกฎหมายในปัจจุบันของกิจการ อันเกิดจากการค้าหรือการกระทำในอดีตมีผลทำให้กิจการต้องชำระหนี้ตามภาระที่ได้ผูกพันนั้นในอนาคต ซึ่งจะมี ความสอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้คำนิยามหนี้สินของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงิน กู้ยืมทั้งหมดของสมาชิกในครัวเรือนที่ค้างชำระทั้งจากสถาบันการเงินและบุคคลอื่นนอกครัวเรือน และหนี้ที่เกิดจากการเช่าซื้อ การซื้อสินค้าเงินผ่อน/การซื้อเชื่อสินค้า การจำนำ การจำนอง และเงิน ส่งแพร่ตาย เป็นต้น

(Permanent Income Theory of Consumption) ทฤษฎีการบริโภคแบบช่วงอายุขัยหรือทฤษฎีวัฏจักรชีพ (Life Cycle Theory of Consumption) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สมมติฐานการบริโภคแบบรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis)

(วันรัถย์ มิ่งมณีนาคิน, 2551) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ซึ่งเป็นแนวคิดของ John Maynard Keynes ที่ว่าด้วยการบริโภคและการลงทุน โดยการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะขึ้นอยู่กับรายได้สุทธิที่สามารถใช้จ่ายได้จริงหรือรายได้พึงจ่าย (Disposable Income) กล่าวคือ บุคคลจะมีการบริโภคเพิ่มขึ้นเมื่อมีรายได้สุทธิที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้จริงเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันหากบุคคลมีรายได้สุทธิที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้จริงลดลง บุคคลนั้นจะมีระดับการใช้จ่ายเพื่อบริโภคลดลง

2) ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis)

ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis)

เป็นแนวคิดของ James S. Duesenberry (1959) ที่ว่าการบริโภคไม่ได้มีความสัมพันธ์เฉพาะกับรายได้สมบูรณ์เท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income) นอกจากนี้สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2546) ได้กล่าวถึงพื้นฐานของข้อสมมติรายได้เปรียบเทียบใน 2 ลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค คือ

(2.1) พฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคแต่ละคนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

มากกว่าการบริโภคของตนเองเพียงคนเดียว โดยผู้บริโภคแต่ละคนจะทำการเปรียบเทียบรายได้ของตนเองกับคนอื่น ๆ ในสังคม โดยผู้บริโภคจะพยายามรักษามาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานของสังคม และผู้บริโภคจะพยายามลอกเลียนพฤติกรรมการบริโภคของคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

(2.2) การบริโภคในปัจจุบันถูกกำหนดโดยแบบแผนของการบริโภคในอดีต กล่าว

คือ ผู้บริโภคจะพยายามรักษามาตรฐานการบริโภคของตนเองกับระดับรายได้สูงสุดที่เคยได้รับมาก่อนเมื่อใดก็ตาม ที่รายได้ของตนเองลดลงต่ำกว่ารายได้สูงสุดที่ตนเองเคยได้รับมาก่อน ผู้บริโภคจะไม่ค่อยลดระดับการบริโภคของตนเองมากนัก เพราะมีความเคยชินกับมาตรฐานการบริโภคแบบเดิม

3) ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)

ทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร ได้พัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Milton

Friedman (1957) ซึ่งได้กำหนดรายได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (Permanent Income)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สิน ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

พิชญา ผลปราชญ์(2553) ได้ศึกษาหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรในตำบลหนองแขวง อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว พบว่า สาเหตุการเป็นหนี้มาจากการขาดทุนจากการขายผลผลิตทางการเกษตร รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ใช้ไปกับการกินอยู่ รักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียนบุตร สำหรับผลการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า จำนวนบุตรของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบและนอกระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อายุ และสภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้วิจัยเสนอว่า ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการจับฉักรายรับรายจ่ายในครัวเรือน รวมทั้งส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมที่เกษตรกรในพื้นที่มีความชำนาญ และควรจัดหาวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนในการทำกิจกรรมการเกษตร

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์ (2550) ได้ศึกษา หนี้สินภาคครัวเรือนของเกษตรกรในชนบทไทยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อให้เกษตรกรมีระดับหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน การเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน และการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ส่วนปัจจัยช่วยลดภาระหนี้สินเกษตรกร เช่น การเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ และการเข้าร่วมโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ปัจจัยที่บั่นทอนความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร เช่น ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร (รวมถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษา) การเข้าร่วมโครงการสินเชื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนการเข้าร่วมโครงการ แก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน ปัจจัยที่เอื้อต่อการชำระหนี้จริงของเกษตรกรได้แก่ รายได้การเกษตร ทัศนคติของเกษตรกรต่อการเป็นหนี้ ทัศนคติของเกษตรกรต่อการชำระหนี้ และการเข้าร่วมโครงการบัญชีครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้จริง เช่น จำนวนหนี้สิน และค่าใช้จ่ายการเกษตร สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหานี้สินฯ ได้แก่ จำนวนหนี้สิน ปราชญ์และผู้รู้ในท้องถิ่น และการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ จำนวนเงินออม และรายได้การเกษตร เป็นต้น

6. ความชราภาพ ความเจ็บป่วย และขาดแรงงานในครัวเรือนเกษตรกรทุกรายมีหนี้สินสะสมอยู่ระหว่าง 12,000 – 400,000 บาท แหล่งเงินกู้ที่สำคัญ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ สหกรณ์การเกษตร เงินกู้ธนาคาร กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ ร้านค้าชุมชน ฯลฯ หนี้สินผูกพันระยะยาวแบบใหม่ คือการลงทุนเรื่องการศึกษาลูก

การแก้ปัญหาหนี้สินในระดับปัจเจก คือ การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ทั้งในระบบและนอกระบบและการหารายได้เสริมจากอาชีพประมง ส่วนการแก้ปัญหาหนี้สินระดับกลุ่ม มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ธนาคารข้าว ร้านค้าชุมชน ฯลฯ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ รัฐบาลควรกำหนดให้ปัญหาหนี้สินเกษตรกร เป็นวาระแห่งชาติที่จำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหา ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้สิน เกษตรกรเองควรมีความรู้จักพอเพียง และต้องพยายามปรับเปลี่ยนการบริโภคในครัวเรือน

วิทยา เจียรพันธุ์ (2553) ศึกษาหนี้สินเกษตรกรไทย โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหนี้สินของเกษตรกรจากสมการหลัก 3 สมการ คือ ความสามารถในการชำระหนี้ การชำระหนี้จริงตามสัญญา และหนี้สินรวมของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การนำภูมิปัญญาไปประกอบอาชีพ จำนวนที่ดินการเกษตร การเกษตรผสมผสาน แหล่งน้ำการเกษตร รายได้การเกษตร รายได้นอกการเกษตร ค่าใช้จ่ายนอกการเกษตร และการเข้าร่วมโครงการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ ตัวแปรทั้งหมดสามารถทำนายความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรได้ร้อยละ 19.86

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้จริงตามสัญญาของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ อายุ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประกอบอาชีพ รายได้การเกษตร ค่าใช้จ่ายการเกษตร การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน การเข้าร่วมโครงการนิติบุคคลเฉพาะกิจ และการเข้าร่วมโครงการบัญชีครัวเรือน ทั้งนี้ ตัวแปรทั้งหมดสามารถทำนายการชำระหนี้จริงตามสัญญาของเกษตรกรได้ร้อยละ 3.12

3) ปัจจัยที่มีผลต่อหนี้สินรวมของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 16 ตัวแปร ได้แก่ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในวัยแรงงาน การเกษตรผสมผสาน แหล่งน้ำการเกษตร มูลค่าทรัพย์สิน รายได้การเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าใช้จ่ายการเกษตร ค่าใช้จ่ายนอกการเกษตร การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านและชุมชน โครงการพักชำระหนี้ โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร รายจ่ายรวม ต้นเงินคงเป็นหนี้และหนี้สินรวม มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ ส่วนปัจจัยทางสังคม ไม่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง สำหรับปัญหาอุปสรรคในการชำระหนี้ของเกษตรกรรายย่อยที่มีหนี้ค้างชำระ ได้แก่ การมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรสูง ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ราคาผลผลิตลดลง มีรายได้ลดลง ผลผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของพนักงาน ธ.ก.ส. ตามลำดับ

อุทัย อักษรพันธ์ (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธ.ก.ส. สาขาหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธ.ก.ส. สาขาหาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หนี้สินรวม หนี้สินในระบบ ธ.ก.ส. และปัจจัยลักษณะการใช้บริการสินเชื่อด้านการใช้หลักประกันในการขอกู้เงิน

สมคิด วัชรารัตน์ (2550) ศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้ครัวเรือนของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอเทพาและอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราก่อหนี้สิน ประกอบด้วย สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและจำนวนแรงงานในครัวเรือน และปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้สินคือ อายุของเกษตรกร ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนหนี้ของเกษตรกรประกอบด้วย การประกอบอาชีพค้าขาย รายได้ของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และจำนวนที่ดินถือครอง

พฤษย์ เถาวิล ทำการศึกษาเรื่องบ่วงหนี้เกษตรกร บทวิเคราะห์สาเหตุการเป็นหนี้ของเกษตรกรภาคเหนือ ได้สรุปเส้นทางการเป็นหนี้ของเกษตรกรไว้ว่า มีสาเหตุสำคัญมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเป็นหนี้สิน โดยจำแนกได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง การพังทลายของเศรษฐกิจแบบยังชีพได้ถูกทำลายลงจากการขยายอำนาจของรัฐ

ขั้นตอนที่สอง การพึ่งพาทุนและตลาด การเข้าสู่การผลิตในระบบตลาดชาวบ้านต้องตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบ

ขั้นตอนที่สาม การพึ่งพาแหล่งทุน เมื่อเกษตรกรไม่สามารถสะสมทุนในขณะที่ต้องใช้เงินทุนในการผลิตมากขึ้น จึงจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งสินเชื่อเพื่อการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธ.ก.ส. ที่สร้างความเดือดร้อนแก่เกษตรกรมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความสามารถในการหารายได้มาใช้หนี้ จึงพบว่าเกษตรกรได้เป็นหนี้สะสมเพิ่มขึ้นจากการกู้มากขึ้นและอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น

โต๊ะ จ.ชุมพร และ อ.นาโยง จ.ตรัง พบว่าส่วนใหญ่เป็นหนี้เนื่องจากการลงทุนด้านการเกษตร ขณะที่พื้นที่ที่มีการออกไปประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกันมากแล้วสาเหตุการเป็นหนี้มักเกิดจากค่าใช้จ่ายในการบริโภค อื่นๆ นอกจากการเป็นหนี้ในระดับครอบครัวแล้วยังพบว่าหนี้ระดับกลุ่ม/องค์กรด้วย เนื่องจากการเข้ามาส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมของรัฐและหน่วยงานภายนอกอื่นๆ เช่น การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การทำโรงสีข้าวขนาดใหญ่ การลงทุนซื้อรถยนต์ของกลุ่ม เป็นต้น โดยไม่ได้วางแผนอย่างเหมาะสม กระทั่งขาดทุนและกลายเป็นหนี้ของกลุ่มไปในที่สุด ในส่วนการจัดการหนี้พบว่ามีจัดการหนี้ในระดับครัวเรือนหลายวิธีด้วยกัน เช่น การเล่นแชร์ การให้ลูกหลานผ่อนส่งให้หนี้ให้ เป็นต้น ขณะที่การจัดการหนี้ในระดับกลุ่มยังไม่พบในรายงานการศึกษา นอกจากนั้นงานวิจัยยังได้รวบรวมกรณีศึกษาของเกษตรกรที่พยายามหาทางลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ไว้หลายราย ซึ่งล้วนแต่น่าสนใจเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืนที่น่าจะนำมาขยายผลเผยแพร่ต่อไป ไม่ว่าจะเป็น การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงปลา การใช้สมุนไพรจัดการโรคและแมลง การเลี้ยงวัว การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การใช้ปุ๋ยชีวภาพในแปลงยาง การปลูกพืชแซมยาง ฯลฯ

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Amare Brehanu and Bekabil Fufa(2008) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Repayment rate of loans from semi – formal financial institutions among small – scale farmers in Ethiopia : Two – limit Tobit analysis. พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรมีดังนี้ 1) ขนาดของครัวเรือน 2) เพศ 3)อายุ 4) ระดับการศึกษา 5) จำนวนเนื้อที่ถือครอง 6) จำนวนสัตว์เลี้ยง 7) รายได้จากนอกภาคการเกษตร 8) ค่าใช้จ่ายในงานสังคม 9) การใช้เทคโนโลยีในการทำ การเกษตร 10) การได้รับความรู้จากหน่วยพัฒนาการเกษตร 11) แหล่งเงินกู้ 12) ระยะห่างจากถนนหลัก 13) ปริมาณหนี้สิน 14) วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน 15) แหล่งน้ำทำการเกษตร

Zvi Lerman (2008) ได้ทำการ ศึกษา เรื่อง Farm Debt in Transition : The Problem and Possible Solutions. พบว่า สาเหตุของการมีหนี้สะสมของเกษตรกร คือ การขาดทุนจากการทำการเกษตร รูปแบบการบริหารการเกษตร การแทรกแซงของรัฐบาล การทำบัญชีอย่างไม่โปร่งใส

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับหนี้สินเกษตรกร สรุปได้ว่า

- 1) สาเหตุการเป็นหนี้และปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนหนี้สินของเกษตรกร มีดังนี้
 - การขาดทุนจากการขายผลผลิตทางการเกษตร
 - รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร
 - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

- ทักษะคติของเกษตรกรต่อการชำระหนี้
 - การเข้าร่วมโครงการบัญชีครัวเรือน
 - จำนวนหนี้สิน
 - ค่าใช้จ่ายการเกษตร
 - จำนวนเงินออม
 - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
 - การนำภูมิปัญญาไปประกอบอาชีพ
 - จำนวนที่ดินการเกษตร
 - การเกษตรผสมผสาน
 - แหล่งน้ำการเกษตร
 - รายได้นอกการเกษตร
 - รายจ่ายเพื่อการศึกษา
- 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร
- ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการจดบันทึกรายรับรายจ่ายในครัวเรือน
 - ส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมที่เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความชำนาญ
 - การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนในการทำกิจกรรมการเกษตร
 - การรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อหารายได้เสริม
 - การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคของเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไข ปัญหาหนี้สินในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเรื่อง ปัญหาหนี้สิน ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณหนี้สิน ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ และโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรตามนโยบายของรัฐ จากหนังสือวิชาการ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือโดยออกแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดสอบเครื่องมือ

3. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าทางสถิติ
4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คราวเรือนเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 717,663 ครัวเรือน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครัวเรือนเกษตรกร ในปีการเพาะปลูก 2555 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการหากลุ่มตัวอย่างของยามานะ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดค่าตามสูตรดังนี้

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อน (ของข้อมูล que เก็บรวบรวมได้จากตัวอย่างประชากร) เท่าที่ยอมรับได้

2. ตัวแปรตาม คือ ปริมาณหนี้สินของเกษตรกร และอัตราการชำระคืนเงินกู้

3.3 วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลในพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร รายได้จากการทำการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร ปริมาณหนี้สิน การชำระคืนเงินกู้และโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร

ส่วนที่ 3 การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของภาครัฐ

3.5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไข ปัญหาหนี้สินในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

- (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย
- (2) สร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะ อย่างครบถ้วนเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน ตามรายละเอียดที่ระบุไว้
- (3) เมื่อเรียบร้อยแล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ
- (4) นำเครื่องมือที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างไปทำการทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรจริง ที่มีได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม
- (5) จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละด้านให้มากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง
- (6) นำเครื่องมือที่สร้างไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไป

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระเงินกู้และแนวทางแก้ไขปัญหานี้สินในภาคใต้ของประเทศไทย ใช้ข้อมูลสำรวจจากการสำรวจภาคสนามในรอบปีการผลิต ปี 2555 ของกลุ่มตัวอย่างจากผลการสำรวจข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยรายงานผลการวิจัย แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้
- ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้
- ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้สินของเกษตรกรกับโครงการแก้ไขปัญหานี้สินเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 1,110 ตัวอย่าง สามารถสรุปผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย

การสำรวจข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 1,110 ตัวอย่าง สามารถสรุปผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรดังนี้

1) เพศ

จำแนกได้เป็นเพศชาย จำนวน 610 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และเพศหญิง จำนวน 500 คน คิดเป็นร้อยละ 45

2) อายุ

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.37 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมาคืออายุ 50 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.60 และ 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ

3) สถานภาพการสมรส

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสและอยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 84.20 สถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 9.10 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 3.50 และ สถานภาพหย่าหรือแยกกันอยู่คิดเป็นร้อยละ 3.20

4) การศึกษา

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.70 รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.50 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. คิดเป็น ร้อยละ 14.10 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 5.30 อนุปริญญา หรือ ปวส. คิด เป็นร้อยละ 5.20 และไม่ได้ศึกษาคิดเป็นร้อยละ 1.20

5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.12 คน ส่วน ใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 รองลงมา มี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 5 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 และ 1 - 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 16.2 ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำงานโดยเฉลี่ย 2.62 คน โดยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการทำงาน จำนวน 1 -2 คน ทำงาน ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน และทำงานนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 0.40จำนวนสมาชิก ในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากการทำงาน ที่อยู่ในวัยเด็กหรือกำลังศึกษาเฉลี่ย 1.09 คน ป่วยเฉลี่ย 0.04 ผู้ว่างงานหรืออยู่ระหว่างหางาน เฉลี่ย 0.15 ผู้ทุพพลภาพหรือผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี เฉลี่ย 0.23

6) อาชีพ

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อย ละ 86.40 รองลงมาคือทำสวนปาล์ม คิดเป็นร้อยละ 9.40 ทำนาคิด เป็นร้อยละ 4.10 ทำ ประมง คิดเป็นร้อยละ 1.40 เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 3.10 ปลุกพืชไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.30

และส่วนใหญ่ทำอาชีพเสริม คือ รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 17.90 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 14.70 ทำสวนปาล์ม คิดเป็นร้อยละ 4.00 รองลงมาคือทำนา คิดเป็นร้อยละ 1.30 ทำสวน ยางพาราคิดเป็นร้อยละ 8.70 ทำประมงคิดเป็นร้อยละ 1.20 ปลุกพืชไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.20 เลี้ยงสัตว์คิดเป็นร้อยละ 7.00

ตารางที่ 2 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและอาชีพ(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำงานในภาคการเกษตร (คน)		
1 - 2	795	71.60
3 - 4	275	24.80
มากกว่า 4	40	3.60
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	2.23	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.02	
สมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากการทำงาน(คน)		
วัยเด็ก หรือ กำลังศึกษา		
ไม่มี	414	37.30
1	314	28.30
2	276	24.90
มากกว่า 2	106	9.50
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	1.09	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.07	
คนป่วย		
ไม่มี	1074	96.80
1 - 2	36	3.20
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	0.03	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.21	

ตารางที่ 2 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและอาชีพ (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม		
- ทำนา	14	1.30
- ทำสวนยางพารา	97	8.70
- ทำสวนปาล์ม	44	4.00
- เลี้ยงสัตว์	78	7.00
- ประมง	13	1.20
- ปลูกพืชไร่	69	6.20
- รับจ้าง	199	17.90
- อื่นๆ	164	14.80
รวม	1,110	100

7) จำนวนเนื้อที่ถือครอง

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีเนื้อที่ถือครองรวมเฉลี่ย 19.76 ไร่ ส่วนใหญ่มีจำนวนเนื้อที่ถือครอง ระหว่าง 0.1 – 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมามีเนื้อที่ขนาด 11 – 20 ไร่ และ 21 – 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ 21.5 ตามลำดับ โดยแบ่งเป็นเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร เฉลี่ย 17.84 ไร่ โดยส่วนใหญ่มีเนื้อที่ทำการเกษตรขนาด 11 – 20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.40 รองลงมามีเนื้อที่ทำการเกษตร 31 – 40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.60 เนื้อที่ปลูกบ้าน หรือ อื่นๆ เฉลี่ย 1.94 ไร่

มูลค่าที่ดินที่ถือครองรวม โดยเฉลี่ย 3,059,426.13 บาท โดยส่วนใหญ่มีมูลค่าที่ดินอยู่ระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.80 รองลงมา 500,001 – 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.50

8) ทรัพย์สินในครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีทรัพย์สินในครัวเรือนมูลค่ารวมเฉลี่ย 1,063,262.42บาทต่อครัวเรือน มีทรัพย์สิน 100,000 - 500,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.80 รองลงมามีทรัพย์สิน 500,001 – 1,000,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และมีทรัพย์สินมากกว่า 2,000,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.00 โดยทรัพย์สินส่วนใหญ่ จะเป็น ที่วี คิดเป็นร้อยละ 97.60 ตู้เย็น คิดเป็นร้อยละ 97.40 บ้าน คิดเป็นร้อยละ 96.30 รถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 93.80 โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 92.10 เครื่องซักผ้า คิดเป็นร้อยละ 89.20 รถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 61.50

ตารางที่ 4 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน

มูลค่าทรัพย์สินรวม(บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	152	13.70
100,001 – 500,000	386	34.80
500,001 – 1,000,000	250	22.50
1,000,001 – 1,500,000	42	3.80
1,500,001 – 2,000,000	114	10.30
มากกว่า 2,000,000	166	15.00
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	1,063,262.42	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย	1,229,514.67	

9) การออมเงินในครัวเรือนและแหล่งเงินออม

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 69.70 และไม่มีการออมเงิน คิดเป็นร้อยละ 30.30 โดยมีเงินออมเฉลี่ย 139,648.19 บาทต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่เงินอมน้อยกว่า 10,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.40 และมีเงินออม 10,001 – 50,000 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.00 แหล่งเงินออมส่วนใหญ่จะฝากกับ ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 42.80 รองลงมาฝากธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 23.90 ฝากกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 13.10 ฝากสหกรณ์ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 6.70 กองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 5.80

10) หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีหนี้สินเฉลี่ย 155,020.07 บาทต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีหนี้สินรวมของครัวเรือนระหว่าง 1 – 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.12 และอยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.42 และไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 40.63

11) แหล่งเงินกู้และวัตถุประสงค์ในการกู้

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ กู้เงินจาก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมา กองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.80 สหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 6.30 ธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 1.30 พ่อแม่ หรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 0.60 เพื่อนบ้าน นายทุน คิดเป็นร้อยละ 0.40 และ 0.70 ตามลำดับ

โดยมีวัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อลงทุนทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 30.65 สร้างหรือซ่อมแซมบ้านคิดเป็นร้อยละ 32.16 ผ่อนชำระเงินกู้คิดเป็นร้อยละ 21.55

ตารางที่ 6 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามจำนวนหนี้สินรวมของครัวเรือนเกษตรกร

หนี้สินรวม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีหนี้	451	40.63
1 - 100,000	312	28.12
100,001 – 200,000	138	12.42
200,001 – 300,000	90	8.12
300,001 – 400,000	53	4.77
400,001 – 500,000	36	3.24
มากกว่า 500,000	30	2.70
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	155,020.07	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	329,718.76	

12) หนี้ถึงกำหนดชำระ และ การชำระหนี้จริงในปี 2555

ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ มีหนี้ถึงกำหนดชำระ ในปี 2555 มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.95 รองลงมาคือ หนี้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.50 และอยู่ระหว่าง 1 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.65

เมื่อพิจารณาถึงการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดในปี 2555 พบว่าจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีหนี้ถึงกำหนดชำระ จำนวน 659 คน ปรากฏว่ามีการชำระเพียง 559 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 84.83 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชำระหนี้มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.50

13) ความสามารถในการชำระหนี้

ครัวเรือนเกษตรกรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ ได้ครบถ้วนคือ เป็นร้อยละ 84.83 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ชำระหนี้ได้เพียงบางส่วน หรือ ชำระไม่ได้มีเพียงร้อยละ 15.17

ตารางที่ 8 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตาม จำนวนหนี้สินถึงกำหนดชำระ การชำระหนี้จริง และความสามารถในการชำระหนี้

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
หนี้ถึงกำหนดชำระในปี 2555 (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	451	40.65
1 - 10,000	118	10.65
10,001 – 20,000	112	10.10
20,001 – 30,000	127	11.50
30,001 – 40,000	48	4.35
40,001 – 50,000	64	5.80
มากกว่า 50,000	188	16.95
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย		38,601.42
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		118,504.56

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากในภาคการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	251	22.60
100,001 – 200,000	288	25.90
200,001 – 300,000	214	19.30
300,001 – 400,000	93	8.40
400,001 – 500,000	71	6.40
มากกว่า 500,000	193	17.40
รวม	1,110	
ค่าเฉลี่ย		330,289.73
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		381,559.61
รายได้จากนอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	808	72.80
50,001 – 100,000 บาท	96	8.60
100,001 – 150,000 บาท	61	5.50
150,001 – 200,000 บาท	48	4.30
มากกว่า 200,000 บาท	97	8.70
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย		64,033.85
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		158,155.37

15) ค่าใช้จ่ายการเกษตรและค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีค่าใช้จ่ายการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 49,220.50 โดยส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายการเกษตรน้อยกว่า หรือ เท่ากับ 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.80 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท. และ 100,001 – 150,000 บาท. คิดเป็นร้อยละ 19.50 และ 4.80 ตามลำดับ เป็นค่าปุ๋ย รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงาน

ตารางที่ 10 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรจำแนกตามค่าใช้จ่ายการเกษตรและค่าใช้จ่ายนอกการเกษตร
(ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	130	11.70
50,001 – 100,000	277	24.90
100,001 – 150,000	236	21.30
150,001 – 200,000	139	12.50
มากกว่า 200,000	328	29.50
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย	211,748.23	
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	351,305.80	
ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	601	54.10
10,001 – 20,000	118	10.60
20,001 – 30,000	84	7.60
มากกว่า 30,000	307	27.70
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย		24,002.64
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		40,341.04
ค่าใช้จ่ายทางสังคม(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	438	39.50
10,001 – 20,000	310	27.90
20,001 – 30,000	152	13.70
มากกว่า 30,000	210	18.90
รวม	1,110	100
ค่าเฉลี่ย		23,477.48
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		39,544.98

ส่วนที่ 2 ผลวิเคราะห์ปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกร ในภาคใต้

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้แบบจำลอง เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) โดยมีข้อสมมุติฐานว่า ตัวแปรตาม ซึ่งในที่นี้คือ หนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้ ขึ้นอยู่กับ ตัวแปรอิสระ จากปัจจัยด้านต่าง ๆ สมมุติฐานว่า ตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม ดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ตามที่คาดไว้หรือไม่ โดยกำหนดให้ ปริมาณหนี้สินรวม แทนด้วย y_1 ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์หาปัจจัย ที่มีผลต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกรประกอบด้วย 20 ตัวแปรอิสระ ซึ่งทั้งหมดมีผลวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 12 ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณหนี้สินรวมของเกษตรกร

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	T-Statistic
ค่าคงที่	4.814	120.743
ระดับการศึกษา	0.117	2.934
จำนวนเนื้อที่ถือครอง	0.007	6.394
ทรัพย์สินในครัวเรือน	633,400	4.668
ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค	22,500	3.462
ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร	1,249	2.926
โครงการพักชำระหนี้ 3 ปี	0.155	4.370
โครงการกองทุนหมู่บ้าน	-0.094	-2.634
R – squared	0.215	
Adjusted R – squared	0.206	
F – statistic	25.099	
Prob(F – statistic)	0.000	

จากตารางพบว่า มีตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามซึ่งในที่นี้คือปริมาณหนี้สินรวมของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนเนื้อที่ถือครอง ทรัพย์สินในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร การเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี และ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแปรอิสระดังกล่าวสามารถอธิบายหนี้สินรวมของเกษตรกรได้ดังนี้

ส่วนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัย ที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้แบบจำลอง เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) โดยมีข้อสมมุติฐานว่า ตัวแปรตาม ซึ่งในที่นี้คือ อัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้ ขึ้นอยู่กับ ตัวแปรอิสระ จากปัจจัยด้านต่าง ๆ พร้อมกับการทดสอบสมมุติฐานว่า ตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม ดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามที่คาดไว้หรือไม่ โดยกำหนดให้ อัตราการชำระคืนเงินกู้แทนด้วย y_2 ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์หาปัจจัย ที่มีผลต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 20 ตัวแปร ซึ่งทั้งหมดมีผลวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 13 ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	T-Statistic
ค่าคงที่	0.281	8.152
ระดับการศึกษา	0.112	2.088
รายได้นอกภาคการเกษตร	44,990	2.832
ค่าใช้จ่ายในการเกษตร	-1,139	-3.364
ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร	-1,187	-2.084
R – squared	0.049	
Adjusted R – squared	0.042	
F – statistic	6.989	
Prob(F – statistic)	0.000	

จากตารางพบว่า มีตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามซึ่งในที่นี้คืออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร ตัวแปรอิสระดังกล่าวสามารถอธิบายอัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรได้ดังนี้

- 1) ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรเทียมโดยเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะมีค่าเป็น 1 และระดับการศึกษาอื่นๆ กำหนดให้มีค่าเป็น 0 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร หมายความว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาระดับมัธยมต้นขึ้นไปจะมีอัตราการชำระคืนเงินกู้เพิ่มขึ้น เพราะเกษตรกรที่มีการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความรู้ในการลงทุนและช่องทางการตลาด สามารถหาเงินมาผ่อนชำระเงินกู้ได้ตามกำหนดชำระ

ไปโรงเรียน เกษตรกรที่มีบุตรหลานที่กำลังศึกษาอยู่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรสูงกว่าจะมีปริมาณหนี้สินมากกว่า

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรพบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้อัตราการชำระคืนเงินกู้เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ รายได้นอกภาคการเกษตร หมายถึงรายได้จากอาชีพรับจ้าง รายได้จากลูกหลานส่งมาให้ รายได้จากการเช่าที่ดิน หรือนา หรือสวน หรือไร่ รายได้จากเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่ง รายได้สุทธิจากการค้าขายหรือทำธุรกิจ รายได้จากการพนันหรือหวย และรายได้อื่นๆ ที่ไม่ได้มาจากการทำการเกษตร เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นจะมีอัตราการชำระคืนเงินกู้เพิ่มขึ้น

สำหรับปัจจัยที่ทำให้อัตราการชำระคืนเงินกู้ลดลง คือ ค่าใช้จ่ายในการเกษตร หมายถึงค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดพันธุ์หรือพันธุ์สัตว์ ค่าปุ๋ยหรือค่าอาหารสัตว์ ค่าเคมีภัณฑ์ ค่าจ้างแรงงาน และค่าขนส่ง เกษตรกรที่ต้องใช้จ่ายในการลงทุนทำการเกษตรเพิ่มขึ้นจะมีอัตราการชำระหนี้ลดลง

ส่วนที่ 4 การหาความสัมพันธ์ของโครงการแก้ไขปัญหานี้สินของภาครัฐกับปริมาณหนี้สินของเกษตรกร

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงการแก้ไขปัญหานี้สินของภาครัฐกับปริมาณหนี้สินของเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ดังนี้

1. โครงการพักชำระหนี้ 3 ปี
 2. โครงการแก้ไขปัญหานี้สินนอกระบบ
 3. โครงการกองทุนหมู่บ้าน
 4. โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร
 5. โครงการรับจำนำข้าว
- กับปริมาณหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการภาครัฐกับปริมาณหนี้สินเกษตรกร

โครงการ	ค่าสถิติ t	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
1. โครงการพักชำระหนี้ 3 ปี	5.574	.000
2. โครงการแก้ไขปัญหานี้สินนอกระบบ	-4.143	.000
3. โครงการกองทุนหมู่บ้าน	-2.634	.000
4. โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร	.137	.891
5. โครงการรับจำนำข้าว	-4.492	.623

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไข ปัญหาหนี้สินในภาคใต้ของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ พฤติกรรมการผลิตและการบริโภคของเกษตรกรในภาคใต้ 2) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สิน ของเกษตรกรในภาคใต้ 3) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้สินของเกษตรกรกับโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของภาครัฐ ในภาคใต้ โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรในภาคใต้จำนวน 1,110 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง พรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอย ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

1) สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคของเกษตรกรในภาคใต้

สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในภาคใต้ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.37 ปี มีสถานภาพการสมรสและอยู่ด้วยกัน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน มีจำนวนสมาชิกที่มีรายได้จากการทำงานเฉลี่ย 2.62 คน มีจำนวน สมาชิกที่ไม่มีรายได้จากการทำงาน อยู่ในวัยเด็ก เฉลี่ย 1.09 คน เป็นผู้ป่วยเฉลี่ย 0.04 คน เป็นผู้ว่างงาน หรืออยู่ระหว่างหางานทำเฉลี่ย 0.15 คน และเป็นผู้ทุพพลภาพหรือผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี เฉลี่ย 0.23 คน เกษตรกรในภาคใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำสวนยางพารา และมีอาชีพเสริม คือ รับจ้าง มีเนื้อที่ ถือครองรวมเฉลี่ย 19.76 ไร่ เป็นเนื้อที่ทำเกษตรเฉลี่ย 17.84 ไร่ มีทรัพย์สินในครัวเรือนมูลค่ารวม เฉลี่ย 1,063,262.42 บาท โดยทรัพย์สินส่วนใหญ่จะเป็น ที่วี ตู้เย็น บ้าน รถจักรยานยนต์และ โทรศัพท์มือถือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการออมเงิน โดยออมเงินกับ ธ.ก.ส และมีเงินออมเฉลี่ย 139,648.19 บาท มีรายได้จากการทำการเกษตร เฉลี่ย 330,289.73 บาทต่อปี และมีรายได้จากนอกภาค การเกษตรเฉลี่ย 64,033.85 บาทต่อปี มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 155,020.07 บาทต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มี ความสามารถในการชำระหนี้ได้ครบถ้วน

พฤติกรรมการผลิตและการบริโภค ของเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย เกษตรกร มีค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรเฉลี่ย 49,220.50 บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในการซื้อปุ๋ยเฉลี่ย 30,117.20 บาทต่อปี รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 9,456.62 บาทต่อปี ค่าเคมีภัณฑ์ 3,465.52 บาท ต่อปี ค่าเมล็ดพันธุ์หรือค่าพันธุ์สัตว์ เฉลี่ย 3,705.62 บาทต่อปี และค่าขนส่งเฉลี่ย 2,578.06 บาทต่อปี ตามลำดับ มีค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 259,106.60 บาทต่อปี โดยเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค

ทางการเงินมากกว่า และ มีความสามารถในการเพิ่มรายได้มากกว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาน้อยทำให้มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ที่สูงกว่า เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าจะมีความสามารถในการชำระหนี้ได้มากกว่า โดยสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดชำระ เกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรสูงกว่า ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง เนื่องจากบางครั้งอาจจะต้องประสบปัญหาการขาดทุน และขาดสภาพคล่องทางการเงิน เกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรสูงกว่า มีความสามารถในการชำระหนี้ตามกำหนดชำระลดลง เนื่องจากกำหนดชำระหนี้บางช่วง ตรงกับช่วงการใช้จ่ายในการศึกษา เช่น ค่าเล่าเรียนและค่าอุปกรณ์ทางการเรียนทำให้เกษตรกรไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระหนี้ตามกำหนด

4) ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้สินของเกษตรกรกับ โครงการแก้ไขปัญหานี้สิน เกษตรกรของภาครัฐ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โครงการพักชำระหนี้ 3 ปี มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้สินของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกคือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีปริมาณหนี้สินมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี มีเงื่อนไขให้เกษตรกรที่มีปริมาณหนี้สินคงค้างไม่เกิน 500,000 บาท เข้าร่วมโครงการ จึงทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีปริมาณหนี้สินมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ

โครงการแก้ไขปัญหานี้ นอกเหนือจาก และ โครงการกองทุนหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้สินของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ คือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีปริมาณหนี้สินน้อยกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถกู้เงินในปริมาณน้อยกว่า คือวงเงินกู้ยืมไม่เกิน 10,000 บาทและกำหนดชำระไม่เกิน 1 ปี

ส่วน โครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร และ โครงการรับจำนำข้าว ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้สินเกษตรกรในภาคใต้ เนื่องจากเกษตรกรในภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าว เนื่องจากเกษตรกรมีอาชีพหลักในการทำสวนยางพารา และไม่ได้เข้าร่วมโครงการบัตรสินเชื่อเกษตรกร เนื่องจากยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการดังกล่าว ในรอบปีการผลิต 2555

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ปริมาณหนี้สินเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือทรัพย์สินในครัวเรือน การมีทรัพย์สินในครัวเรือนจำนวนมากหมายถึง การมีบ้าน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า โทรศัพทมือถือ ผู้เฒ่าทองรูปพรรณ เครื่องเสียง รถไถ เครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา โรงเรือน และสัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน ซึ่ง

5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ มูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษาที่สูง จำนวนเนื้อที่ถือครองจำนวนมาก เป็นปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการเป็นหนี้สิน และปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มอัตราการชำระคืนเงินกู้ได้แก่ รายได้นอกภาคการเกษตร ปัจจัยที่มีผลต่อการลดอัตราการชำระคืนเงินกู้ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อหนี้สินเกษตรกร และความสามารถในการชำระหนี้สินของเกษตรกร ดังนั้น เมื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้ และปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกร ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้ของประเทศไทย ตามปัจจัยที่ค้นพบจากงานวิจัย ดังนี้

1) การส่งเสริมให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายในการซื้อทรัพย์สินที่ไม่จำเป็นและค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค โดยการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงิน เช่น การวางแผนในการใช้จ่ายเงิน เมื่อเกษตรกรมีการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อทรัพย์สินในครัวเรือน และเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน โดยไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า อาจจะซื้อตามความต้องการหรือซื้อตามคนอื่น ๆ จะทำให้เกิดการก่อหนี้เพิ่มขึ้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง และให้ความรู้ในการวางแผนการใช้จ่ายและการตัดสินใจในการซื้อเฉพาะของที่จำเป็น

2) การส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มรายได้เสริม โดยการให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่เกษตรกร เช่น ความรู้ด้านการลงทุน ความรู้ด้านการตลาด ความรู้ในการทำบัญชี ความรู้ในการประกอบอาชีพเสริม เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าจะมีอัตราการชำระหนี้สูงกว่า ดังนั้นเมื่อเกษตรกรมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ การเป็นหนี้ของเกษตรกรก็จะไม่ก่อให้เกิดปัญหา

3) การลดค่าใช้จ่ายในการศึกษาทุกระดับ จากผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลานมีผลทำให้ปริมาณหนี้สินเพิ่มขึ้นและอัตราการชำระคืนเงินกู้ลดลง ดังนั้นการลดค่าใช้จ่ายในการศึกษา โดยการควบคุมราคา ชุดนักเรียน รองเท้านักเรียน กระเป๋านักเรียน อุปกรณ์การเรียน และควบคุมค่าเล่าเรียนในระดับต่างๆ ทั้งสถานศึกษาในกำกับของภาครัฐและสถานศึกษาในกำกับของเอกชน และควบคุมค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ที่กำลังศึกษา เมื่อค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรของครัวเรือนเกษตรกรลดลง ทำให้สามารถลดปริมาณหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรได้

ภาคผนวก

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง การศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร การชำระคืนเงินกู้และแนวทางแก้ไขปัญหาหนี้สิน
ในภาคใต้ของประเทศไทย

คำชี้แจง

1. การศึกษาวิจัยนี้ดำเนินการ โดยคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาลัยรัตภูมิ และได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณประจำปี 2555

2. วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ พฤติกรรมการผลิตและการบริโภคของเกษตรกรในภาคใต้
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้สินของเกษตรกรในภาคใต้
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออัตราการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรในภาคใต้
- 2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้สินของเกษตรกรกับโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของภาครัฐในภาคใต้

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร

ส่วนที่ 3 การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของภาครัฐ

4. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน และเพิ่มข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามตามที่เกษตรกรตอบ

และแสดงความคิดเห็น

5. ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อการจัดเก็บภาษี และจะนำไปใช้สำหรับการศึกษาวิจัย

เท่านั้น

ผู้วิจัย

อาจารย์วันดี นวนสร้อย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาลัยรัตภูมิ

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์ : วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมของครัวเรือนเกษตรกร

- 1) เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 2) อายุ ปี
- 3) สถานภาพการสมรส

☐ 1. โสด	☐ 2. สมรส
☐ 3. หม้าย	☐ 4. หย่า/แยกกันอยู่
- 4) ระดับการศึกษา

☐ 1. ไม่มีการศึกษา	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
☐ 5. อนุปริญญา/ปวส.	☐ 6. ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
- 5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
- 6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้จากการทำงาน.....คน

(1) ทำงานในภาคการเกษตร.....คน
(2) ทำงานนอกภาคการเกษตร.....คน
- 7) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้จากการทำงาน

(1) วัยเด็ก/กำลังศึกษา.....คน
(2) คนป่วย.....คน
(3) ผู้ว่างงาน/ผู้อยู่ระหว่างหางาน.....คน
(4) ทูพพลภาพหรือผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี.....คน
- 8) อาชีพหลัก

☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำสวนยางพารา	☐ 3. ทำสวนปาล์ม
☐ 4. เลี้ยงสัตว์	☐ 5. ประมง	☐ 6. ปลุกพืชไร่
☐ 7. อื่นๆ.....		

- 9) อาชีพเสริม 1. ทำนา 2. ทำสวนยางพารา 3. ทำสวนปาล์ม
 4. เลี้ยงสัตว์ 5. ประมง 6. ปลุกพืชไร่
 7. รับจ้าง 8. อื่นๆ.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร

- 1) จำนวนเนื้อที่ถือครองรวม.....ไร่ มูลค่า.....บาท
- 2) จำนวนเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรไร่
- 3) จำนวนเนื้อที่ถือครอง(ที่ปลูกบ้าน/อื่นๆ).....ไร่
- 4) รายการทรัพย์สินในครัวเรือน มูลค่ารวม.....บาท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. บ้านพักอาศัย	☐ 2. โรงเรือนเลี้ยงสัตว์/ปลูกพืช	☐ 3. สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน
☐ 4. เครื่องสูบน้ำ	☐ 5. เครื่องพ่นยา	☐ 6. รถยนต์
☐ 7. รถจักรยานยนต์	☐ 8. รถไถ	☐ 9. เรือ
☐ 10. ตู้เย็น	☐ 11. โทรทัศน์	☐ 12. เครื่องซักผ้า
☐ 13. โทรศัพท์มือถือ	☐ 14. ทองรูปพรรณ	☐ 15. เครื่องเสียง
- 5) เงินออมในครัวเรือน (คงเหลือ ณ ปัจจุบัน)

☐ ไม่มีเงินออม
☐ มีเงินออม จำนวน.....บาท
- 6) แหล่งเงินออม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ธ.ก.ส.	จำนวน.....บาท
☐ 2. สหกรณ์ต่างๆ	จำนวน.....บาท
☐ 3. ธนาคารพาณิชย์	จำนวน.....บาท
☐ 4. กองทุนหมู่บ้าน	จำนวน.....บาท
☐ 5. กลุ่มออมทรัพย์	จำนวน.....บาท
☐ 6. อื่นๆ.....	จำนวน.....บาท

8. รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนต่อปี (ในรอบปีการผลิต 2555)

ประเภท	รายได้รวม/ปี	หมายเหตุ
1. รายได้จากการทำนา		
2. รายได้จากการทำสวนยางพารา		
3. รายได้จากการทำสวนปาล์ม		
4. รายได้จากการปลูกพืชไร่		
5. รายได้จากการเลี้ยงสัตว์		
6. รายได้จากการทำประมง		
7. รายได้จากการเกษตรอื่นๆ(ระบุ).....		
รายได้รวม		

9. รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนต่อปี (ในรอบปีการผลิต 2555)

ประเภท	รายได้รวม/ปี	หมายเหตุ
1. รายได้จากอาชีพรับจ้าง		
2. รายได้จากลูกหลานส่งมาให้		
3. การให้เช่าที่ดิน, นา, สวน, ไร่		
4. รายได้เงินเดือน/เงินประจำตำแหน่ง (ระบุ.....)		
5. รายได้สุทธิ(กำไร) จากการค้าขายหรือทำธุรกิจ		
6. รายได้จากการพนัน หวย		
7. รายได้อื่นๆ(ระบุ.....)		
รายได้รวม		

10. ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตรต่อปี (ในรอบปีการผลิต 2555)

ประเภท	ค่าเมล็ดพันธุ์	ค่าปุ๋ย	ค่าเคมีภัณฑ์	ค่าจ้างแรงงาน	ค่าขนส่ง	ค่าใช้จ่ายรวม/ปี
1. ทำนา						
2. ทำสวนยางพารา						
3. ทำสวนปาล์ม						
4. ปลูกพืชไร่						
5. เลี้ยงสัตว์						
6. ประมง						

7. อื่นๆ						
-------------------	--	--	--	--	--	--

11. ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน (ของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน)

ประเภท	ค่าใช้จ่ายรวม/ปี	หมายเหตุ
1. ค่าอาหาร		
2. เครื่องนุ่งห่มและของใช้		
3. ยารักษาโรค		
4. ค่าเช่าบ้าน/ซื้อบ้าน		
5. ค่าโทรศัพท์ประจำเดือน/มือถือ		
6. ค่าไฟฟ้า/ค่าน้ำ		
7. ค่าน้ำมันและค่าเดินทาง		
8. ค่าประกันภัยทรัพย์สินและชีวิต		
9. ค่าปลุกหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย		
10. ซื้อเครื่องประดับ		
11. ซื้อเครื่องมือสื่อสาร		
12. ซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า		
13. ซื้อที่ดิน		
14. ซื้อรถ		
15. ค่าซ่อมแซมรถ และเครื่องจักรกล		
16. อื่นๆ (ระบุ.....)		
รวม		

12. ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตร

ประเภท	ค่าใช้จ่ายรวม/ปี	หมายเหตุ
1. ชุคนักเรียนและรองเท้านักเรียน		
2. ค่ารถเช่า/รถประจำทาง/รถโรงเรียน		
3. ค่าเล่าเรียน/ค่าหนังสือ/อุปกรณ์การเรียนบุตรหลาน		
4. ค่าใช้จ่ายให้ลูกไปโรงเรียน		

5. อื่นๆ (ระบุ.....)		
ค่าใช้จ่ายรวม		

13. ค่าใช้จ่ายทางสังคม

ประเภท	ค่าใช้จ่ายรวม/ปี	หมายเหตุ
1. กลุ่ณ/ฝ้าป่า/บวชนาค/งานศพ/แต่งงาน/ซึนบ้านใหม่ฯ		
2. ซ้อหวย		
3. จัคงานบวชให้ลูกหลาน(จัคเอง)		
4. จัคงานสังสรคร์หรืองานบุญ(จัคเอง)		
5. อื่นๆ (ระบุ.....)		
ค่าใช้จ่ายรวม		

ส่วนที่ 3 การเข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของภาครัฐ

ชื่อโครงการ	รู้จัค/ไม่รู้จัค		เข้าร่วม/ไม่เข้าร่วม		เหตุผลที่เข้า หรือไม่เข้าร่วม
	รู้	ไม่รู้	เข้า	ไม่เข้า	
1. พักชำระหนี้ 3 ปี					
2. แก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ					
3. กองทุนหมู่บ้าน					
4. บัตรสินเชือเกษตรกร					
5. รับจ้ำนนำจ้้าว					
6. อื่น.....					